

Inhoud

- Vooraf 7
- De anonieme normen 14
- De inlijving van de tegenaarde (over het werk van Harry Mulisch) 24
- Het satirische universum (over de ware aard van W.F. Hermans) 38
- Uit de diepten heb ik geroepen (over de poëzie van Gerard Reve) 56
- De vossenburcht (over het werk van Hugo Claus) 74
- Verhaal en waarheid in Hella Haasse's historische romans 85
- Een gebeurtenis, een stemming, een standpunt (over tijd en herinnering in het proza van Cees Nooteboom) 99
- Ook een vulgaire melodie is een weg naar het paradijs (over het werk van Willem Brakman) 114
- Lyriek en logica bij Gerrit Krol 140
- Literaire erotiek na de dood van Eros 154
- Van neorealisme tot neo(n)romantiek 170
- Poëzie op het verdwijnpunt 192
- Dan moet hij er toch zijn als ik hem zoek (over literatuur en religie) 223
- Ontkenning en aanvaarding (Oek de Jong en Nicolaas Matsier als tegenvoeters) 245
- G.A. van Oorschot—Uitgever 264
- De ware criticus is geen schrijver (over vier typen critici) 278
- Personenregister 292

Personenregister

- Aafjes, Bertus: 199
Achterberg, Gerrit: 15, 142
Adorno, Theodor: 120, 290
Alain-Fournier: 99
Aldenburg, Charlotte-Sophie
 von: 89, 91, 97, 98
Anbeek, Ton: 12, 289
Andersen, H. C.: 53
Archimedes: 129
Aristoteles: 280
Armando: 12, 13, 171, 174, 176,
 178-189, 191
Arnold, Matthew: 21
Augustinus: 246

Bakker, Bert: 86
Barbey d'Aureville, Jules: 163,
 224
Barthes, Roland: 287, 290
Bataille, Georges: 163-166
Becker, B. O.: 268
Baudelaire, Charles: 65, 133,
 164, 230
Beeren, Bet van: 67
Bekkers, Ria: 57
Benjamin, Walter: 290
Bentinck, Willem: 89, 91, 98
Berkeley, G.: 225
Bernlef, J.: 14, 190
Bhagwan: 224
Biesheuvel, J. M. A.: 17, 18, 275
Binnendijk, D. A. M.: 14
Blake, William: 135
Blaman, Anna: 154-158, 160-
 161, 166-167
Blavatsky, H. P.: 131
Bloem, J. C.: 56, 58
Bloem, Rein: 284
Boer, Herman Pieter de: 17
Boileau, N.: 194
Bomhoff, J.: 159, 161
Bommel, E. van: 268
Bono, Edward de: 242
Boon, Louis Paul: 163
Bordewijk, F.: 10
Borges, Jorge Luis: 10, 203, 225,
 226, 244
Borgia, Alexander: 94
Borgia, Cesare: 94
Borgia, Giovanni: 94-97
Borgia, Lucrezia: 94
Braak, Menno ter: 16, 17, 20, 21,
 43-44, 226, 246, 266, 271, 284,
 290
Brabander, Gerard den: 67
Braekeleer, Henri de: 211

Brakman, Willem: 9-10, 12, 13,
19, 20, 58, 114-139
Brinkman, E.: 275
Broeck, Walter van den: 22
Brooks, Cleanth: 199
Brooks, Louise: 54, 169
Brouwers, Jeroen: 9-10, 15, 22,
42, 58, 279, 282, 289
Bruggen, Carry van: 26
Buch, Leopold de: 171
Buddingh', C.: 185-186, 188
Bührmann: 268
Burnham, J.: 227
Burnier, Andreas: 226, 231, 232-
234, 237-238, 239, 243

Cals, J.: 12
Campert, Remco: 15, 167
Camus, Albert: 30, 165
Capote, Truman: 187
Carmiggelt, S.: 265
Carnap, R.: 242
Casanova, Giacomo: 168
Cats, Jacob: 57
Céline, L.-F.: 42, 50
Champollion, J.J.: 33
Charles, J.B.: 40, 271
Claes, Paul: 75, 206
Claudianus, Claudius: 96
Claus, Hugo: 13, 16, 74-84, 167
Colijn, H.: 276
Colonna, Vittoria: 97
Coninck, Herman de: 20
Coorte, Adriaen: 219
Couperus, Louis: 17, 18, 136
Cremer, Jan: 12, 158-162, 164,
166, 167-168

David, J.-L.: 170
Deel, T. van: 10, 19-20, 42, 58,
211, 219, 221, 282
Deelder, J.A.: 187
Dèr Mouw, J.A.: 16, 230
Descartes, René: 142-143
Desforges, Régine: 166
Deyssel, L. van: 42
Doesburg, Theo van: 230
Donne, John: 16
Doorn, Johnny van: 186-187
Dostojevski, F.M.: 18
Doorenbos, W.: 14
Dumas, Alexandre: 16
Duyns, Cherry: 181

Eco, Umberto: 86
Eeden, Frederik van: 171
Eekman, Tom: 268
Eichmann, Adolf: 11
Einstein, Albert: 103
Eliot, T.S.: 16, 21
Elsschot, Willem: 272
Emants, Marcellus: 18
Eng, J. van der: 268
Ewers, Hans Heinz: 50

Farnese, Alexander: 95, 96
Faulkner, William: 78
Faverey, Hans: 12, 13, 192-207,
209, 210, 216, 217, 219, 220-
222
Fens, Kees: 69, 283-284
Fichte, J.G.: 246
Flaubert, Gustave: 38, 232, 279
Focquenbroch, W.G. van: 267
Fontane, Theodor: 269

Frederik II: 261
Freud, Sigmund: 32
Friedrich, Caspar David: 170,
172, 173, 177-178, 183, 184, 186,
191
Friedrich, Hugo: 192, 193, 194

Gaulle, Charles de: 40
Gerhardt, Ida: 14
Geyl, P.: 85
Giesen: 267
Gijsen, Marnix: 75
Goebbels, Jozef: 188
Goethe, J.W. von: 75, 105
Gogh, Vincent van: 159
Gogol, N.V.: 275
Gomperts, H.A.: 14, 17, 283
Gombrowicz, Witold: 10, 106
Gorter, Herman: 8, 56, 176, 246
Goya, Francesco: 182
Gravesande, G.H. 's: 39
Grimm, J. en W.: 53, 117
Grünewald, Matthias: 182

Haasse, Hella S.: 13, 85-98
Hadewych: 164, 201
Hanlo, Jan: 190, 273
Harmsen, Ger: 47
Hart, Maarten 't: 20, 69, 226,
281-282
Hattum, Jacques van: 267
Heijden, A.F.Th. van der: 9
Heijermans, Herman: 56, 76
Helman, Albert: 155
Heraclitus: 197, 199, 200, 248
Hermans, W.F.: 10, 11, 12, 15, 16,
17, 29, 30, 38-55, 57, 167, 168-

169, 226-227, 266, 267, 269,
270-273, 275
Herodotus: 52
Herzberg, Judith: 272
Hesse, Hermann: 171
Hiëronymus: 247
Hillesum, Etty: 232
Hitler, Adolf: 43, 187
Hölderlin, Friedrich: 186, 207
Höweler, Marijke: 22
Hoffmann, E.T.A.: 230
Hofland, H.J.A.: 183
Holman, Theodor: 42
Homerus: 117-118, 201
Honorius: 96
Horatius: 194
Huizinga, J.: 85-86, 94
Huygens, Constantijn: 245

Ingres, J.A.D.: 170

Janssen, Frans A.: 39-40
Johannes van het Kruis: 164
Jong, Oek de: 226, 231, 232, 233,
234-239, 243-244, 247-263,
289
Jonson, Ben: 75
Joyce, James: 117
Joyce & Co: 232
Jünger, Ernst: 116, 120

Kadt, J. de: 266-267
Kafka, Franz: 18, 117, 118, 121-
122, 165
Kaleis, Huug: 43, 271
Kan, Wim: 154-155
Karel v: 94

Kate, J.J. ten: 63, 187
 Keats, John: 14, 194, 195
 Kellendonk, Frans: 10, 18, 225-
 226, 231, 232, 233, 234, 238-
 241, 247, 248
 Kennedy, J.F.: 112, 269
 Kerouac, Jack: 161
 Keulen, Mensje van: 174
 Khomeini: 110
 Kierkegaard, Sören: 246
 Kisch, Egon Erwin: 191
 Kleist, Heinrich von: 126, 186
 Koekkoek, B.C.: 137
 Komrij, Gerrit: 22, 63, 174
 Kooiman, Dirk Ayelt: 10, 105,
 282
 Kooten, Kees van: 190
 Kopland, Rutger: 192, 210-222,
 272
 Korteweg, Anton: 69, 71-73, 174
 Kousbroek, Rudy: 171
 Kouwenaar, Gerrit: 13, 192-193,
 207-210, 216, 220-222, 284
 Krol, Gerrit: 9-10, 12, 13, 58, 122,
 140-153, 242
 Kruithof, Jacques: 284
 Kusters, Wiel: 208, 221

 La Bruyère, J. de: 54
 Laclos, P.A.F. Choderlos de: 90
 Lao-Tze: 250
 Larbaud, Valery: 17
 Leary, Timothy: 171
 Leavis, F.R.: 16, 21, 286
 Lehár, Franz: 76
 Lehmann, L.Th.: 63
 Lehning, Arthur: 226

Leibniz, G.W.: 142-143
 Leopardi, Giacomo: 18
 Leopold, J.H.: 14, 207, 209
 Lodeizen, Hans: 99
 Lodenstein, Jodocus van: 245
 London, Jack: 16
 Longinus: 69
 Lucebert: 13, 15, 29, 30, 179, 207,
 272
 Luijters, Guus: 42, 174
 Luther, Martin: 126
 Luyken, Jan: 245

 Maatje, F.C.: 283
 Maeterlinck, Maurice: 143
 Maharashi: 171
 Mailer, Norman: 187
 Mallarmé, Stéphane: 192, 204-
 206, 208, 209, 216
 Mann, Thomas: 17, 18, 31, 136-
 137, 269
 Manson, Charles: 172
 Marinetti, F.T.: 145
 Marsman, H.: 17, 19, 56, 63-64,
 66, 142-144, 149, 161, 185-186,
 189, 226, 269
 Marx, Karl: 226
 Marxveldt, Cissy van: 156
 Matsier, Nicolaas: 10, 13, 20,
 105, 247-250, 253, 254, 256-
 257
 Meijer, Josine: 60, 66, 228-229
 Meijsing, Geerten: 165, 168
 Melville, Herman: 124, 137
 Mertens, Anthony: 287, 289
 Meulenhoff, J.M.: 270
 Michelangelo: 94, 220, 257

Middag, Guus: 284
 Miller, Henry: 161, 164
 Min, Neeltje Maria: 171
 Minne, Richard: 265, 272
 Moleschott, J.: 228
 Molkenboer, B. H.: 59
 Moro, Aldo: 235
 Morriën, Adriaan: 165
 Mulisch, Harry: 11, 12, 15, 16,
 24-37, 80, 159, 187, 227-228,
 271-272
 Multatuli: 42, 69, 269, 274, 275-
 276, 277
 Murger, Henri: 159
 Musil, Robert: 287
 Mussolini, Benito: 78

 Nabokov, Vladimir: 10
 Napoleon: 274
 Nefkens, Gemma: 274
 Newton, Isaac: 140
 Nietzsche, Friedrich: 17, 30, 44,
 47, 143, 152, 162, 179, 223, 224,
 226, 246, 278-279
 Nieuwenhuys, Rob: 14
 Nijhoff, Martinus: 57,
 207
 Nijlen, Jan van: 272, 277
 Nijmeijer, Peter: 221, 284
 Nin, Anaïs: 166
 Nolde, Emil: 185
 Nooteboom, Cees: 13, 99-113,
 220-221
 Nord, Max: 267
 Novalis: 99, 141, 186
 Nuis, Aad: 284, 286

Offermans, Cyrille: 287, 289-
 291
 Onassis, Jacky: 25
 Oorschot, G. A. van: 13, 264-
 277
 Oorschot, Wouter van: 274
 Orléans, Charles d': 89, 91-92,
 96
 Orsini: 92
 Ostaijen, Paul van: 207, 290
 Oudshoorn, J. van: 18
 Ouwens, Kees: 69-73
 Oversteegen, J. J.: 228, 282-283,
 284, 290

 Pannekoek, Ivo: 22
 Pasolini, Pier Paolo: 82
 Paulus: 238, 239, 246
 Peet, Evert: 235-236
 Peeters, Carel: 19, 20, 243-244,
 281-282, 284, 285-287, 288,
 289, 290-291
 Pen, J.: 46
 Perrault, Charles: 53
 Perron, E. du: 16, 17, 43, 63, 226,
 266, 271, 284
 Peskens, R. J.: 264
 Pessoa, Fernando: 212
 Plas, Michel van der: 69
 Plato: 152, 245, 278
 Poe, Edgar Allan: 131
 Polak, Bob: 42
 Polanski, Roman: 172
 Poll, F. G. van der: 14
 Poll, K. L.: 62, 284, 289
 Powys, John Cowper: 116
 Praz, Mario: 230

- Presser, Jacob: 14, 85
 Proust, Marcel: 108, 290
 Querido, Em.: 265-266, 267
 Réage, Pauline: 165
 Redon, Odilon: 135
 Rembrandt: 159
 Resnais, Alain: 79
 Reve, Gerard: 10, 11-12, 15, 16,
 29, 30, 42, 56-73, 155, 167, 227,
 228-231, 232, 234-235, 266,
 269-270, 271, 272, 275, 277
 Reve, Karel van het: 14, 268,
 275
 Revijs, Jacobus: 245
 Rilke, Rainer Maria: 116, 232
 Rimbaud, Arthur: 142
 Ripper, Jack the: 131
 Robbe-Grillet, Alain: 79
 Röling, B.: 46
 Roland Holst, A.: 181, 207, 266
 Roland Holst-Van der Schalk,
 Henriëtte: 264, 266
 Romein, J.: 85
 Rossner, Judith: 166
 Rousseau, J.-J.: 180
 Roy Ladurie, Emmanuel le: 86
 Rubens, Petrus Paulus: 78
 Rubinstein, Renate: 22
 Sade, D.A.F. de: 162-166
 Salm: 270
 Sappho: 201
 Sartre, Jean-Paul: 30, 110, 226,
 246
 Savonarola: 245
 Scheepmaker, Nico: 17
 Schelfhout: 137
 Schelling, F.W.J. von: 246
 Schendel, Arthur van: 99
 Schippers, K.: 14, 190
 Schmidt, Annie M.G.: 63
 Schopenhauer, Arthur: 18, 20,
 225, 261
 Schouten, Rob: 174
 Schouten, Wim: 271
 Schreurs, J.: 59
 Schrijvers, P.H.: 204
 Segal, Erick: 75, 162
 Seneca: 75
 Shakespeare, William: 25, 56
 Shelley, P.B.: 14, 141
 Siebelink, Jan: 22
 Sierksma, Fokke: 213, 231, 242,
 243
 Sinatra, Frank: 26
 Slegte, J. de: 9
 Sleutelaar, Hans: 174, 188-189
 Sötemann, A.L.: 283
 Sofokles: 75
 Sontrop, Theo: 165
 Spengler, Oswalt: 223
 Speyck, J.C.J.: 210
 Stevenson, R.L.: 16
 Stols, A.A.M.: 266
 Stuart, Mary: 131
 Stutcliff, Stu: 63
 Swinburne, A.C.: 230
 Symons: 267
 Tamsma, R.: 46
 Terborgh, F.C.: 259
 Teresa van Avila: 164

- Tertullianus: 247
 Thelen, Albert Vigoleis: 268-
 269
 Thieme, G.: 268
 Thoreau, Henry David: 171
 Timmer, Charles B.: 267, 268
 Timmermans, Felix: 79
 Tolstoi, Leo: 18
 Toonder, Martin: 50
 Toynbee, A.J.: 223
 Trakl, Georg: 185
 Tromp, Jan: 57
 Tsjechov, Anton: 18, 265, 267
 Turner, W.: 170

 Vaandrager, Cornelis Bastiaan:
 174, 178, 188, 189-190
 Vasalis: 272
 Verdaasdonk, M.: 268
 Verhaar, Herman: 117, 118
 Verhagen, Hans: 13, 171-178,
 180, 183, 184, 188, 189
 Verhoeven, Paul: 161
 Vervoort, Hans: 18, 174
 Vestdijk, S.: 10, 11, 17, 66, 68, 74,
 135, 224, 226, 228, 232, 241-
 242, 243, 279-281, 285
 Vinkenoog, Simon: 171
 Vogelaar, J.F.: 287-288
 Vondel, J. van den: 56
 Vries, M. de: 187
 Vries, Theun de: 271
 Vriesland, Victor E. van: 16

 Wagner, Richard: 179, 184
 Walschap, Gerard: 75, 79
 Warren, Hans: 63
 Wieg, Rogi: 284
 Wijnberg, Eefje: 165
 Wilde, Oscar: 136
 Winkel, J. te: 187
 Wittgenstein, Ludwig: 227
 Wolkers, Jan: 12, 16, 156, 158-
 159, 161-162, 166, 167, 168

 Zandstra, E.: 267
 Zeno: 151, 197, 199
 Zoest, Aart van: 163-165
 Zonderland, Peter: 221, 284
 Zuylen, Belle van: 97